

СТАНОВИЩЕ

на доц. д-р Иван Методиев Петров за дисертационния труд на Елена Христова Чалгънова на тема“ Владимир Каназирев и Българското национално движение (1900-1935).

№1. Данни за дисертанта

Елена Христова Чалгънова е родена на 20.11.1974 г. в Благоевград. Завършва Национална хуманитарна гимназия „Св.св. Кирил и Методий“-Благоевград. През 1997 г. завършва ЮЗУ “Неофит Рилски“ - специалност „История“. От 2.2.1998 г. работи като уредник в Регионален исторически музей-Благоевград. Член е на Българското историческо дружество и на Македонския научен институт.

№2. Данни за докторантурата

Елена Чалгънова е зачислена като докторант на самостоятелна подготовка на обучение, професионално направление 2.2.История и археология, научна област Хуманитарни науки, научна специалност 05.03.06 История на България съгласно Заповед на Ректора № 2709 от 08.11.2011 г. Обучаващата катедра е „Българска история и архивистика“. Разработеният дисертационен труд е на тема „Владимир Каназирев и Българското национално движение (1900-1935). Докторантът е положил успешно всички необходими изпити, предвидени в правилника за придобиване на научната степен „Доктор по история“ и на 28.6.2016 г. със заповед № 1575 е отчислен от докторантура с право на защита. На проведено вътрешно обсъждане в Катедрено заседание на 10.11.2016 г. предложението за обсъждане дисертационен труд е оценен положително. След като членовете на катедрата констатираат, че при подготовката на дисертацията не са допуснати нарушения се гласува за откриване процедура за защита.

№3. Данни за дисертацията и автореферата

Липсата на цялостно и задълбочено изследване на дейността и мястото на Владимир Каназирев в историята на българското национално движение определя приносния характер на предложението за защита дисертационен труд. Той включва увод, три глави, заключение и списък на използваните извори и научна литература. Общият обем е 367 страници.

В увода са посочени мотивите за избора на темата, нейната актуалност, определени са обектът и предметът, очертани са хронологичните рамки на изследването, конкретизирани са целите, методите на изследване и задачите. Направена е историческа справка за рода Каназиреви и тяхното участие в националноосвободителното движение. Направен е и анализ на използваната изворова база. В научна употреба са вкарани нови материали и документи от официалното делопроизводство, епистоларни извори-лична и организационна кореспонденция с комитетски дейци, мемоарни извори-от личен характер и с организационна принадлежност, различни периодични издания-вестници и списания, брошури и книги. Тематичното обособяване на главите и параграфите в текста е съобразено с хронологичното повествование в изложението на събитията.

Първа глава “Македоно-одринското движение в края на XIX и началото на XX век“ включва четири параграфа. Акцентите в нея са посветени на участието на Владимир Каназирев във структурите на ВМОК, участието му в Горноджумайското 1902 г. и Илинденско-Преображенското 1903 въстания и дейността му след погрома на въстанията. В хронологичен порядък в тази глава са проследени най-важните моменти от биографията на Каназирев в началото на века – присъединяването му към националното движение чрез МОО начело със ВМОК и тайните офицерски братства в Българската армия и възприемането на революционния

мироглед и модел като единствено възможния за реализирането на българския национален идеал. По-нататък в текста е разгледано участието му в Горноджумайското 1902 г. и Илинденско-Преображенското въстание от 1903 г. Краят на главата е посветена на дейността на Каназирев след потушаването на въстанията, промените в неговия мироглед и виждания за решаване на националния въпрос.

Втора глава „Участието на Владимир Каназирев във войните за национално обединение“ включва два параграфа. Те са посветени на неговото участие в Балканската и Междусъюзническата война и последвалата ги Първа световна война. Това са години на върховни изпитания в които българския народ с пушка в ръка прави опит да се обедини под една държавна стряха. Акцентите в изложението в първата част от главата са посветени на участието на Каназирев в боевете при Шаркьой срещу турците и боевете срещу сърбите в Междусъюзническата война. Втората част от изложението във втора глава е посветено на участието му в Първата световна война. Тук акцентите са участието му във войната в състава на 11-а пехотна Македонска дивизия, престоят в Германия по време на войната, работата му в Дирекцията за стопански грижи и обществена предвидливост.

Третата глава е озаглавена „Владимир Каназирев – сред дейците на македонското движение в България и на емиграцията в САЩ в Новото време“. Тази глава има три параграфа. В първата част е разгледана дейността на Каназирев в Изпълнителния комитет на Съюза на македонските благотворителни братства и на Временната комисия в периода 1919-1921 г. Показана еволюцията в неговите виждания за решаването на националния въпрос след катастрофата през 1918 г. Втората част от тази глава разглежда активния период в дейността на Каназирев в САЩ, създаването на МПО и приносът му към развитието на теорията и практиката на националното движение зад граница. Тук интерес представляват новите елементи които той внася през 20-те години на века в идейно-политическите си теории, касаещи националноосвободителното движение. Последната част от трета глава е посветена на последните години от живота му свързани с оттеглянето му от активна обществена дейност.

В заключението на дисертацията са обобщени резултатите от направените научни изследвания, научните и историографски приноси.

Авторефератът на дисертацията точно и стегнато резюмира съдържанието на научния труд, като обемът му съответства на изискванията.

Библиографската справка(с.327-с.367) показва солидна информационна основа за написването на настоящата работа. Тя включва 18 фонда от БИА, 21 фонда от ЦДИА, 11 фонда от ДВИА-Велико Търново, 1 фонд от НАБАН, 4 фонда от ДА-Благодеевград, 26 а.е. от фондовете на РИМ-Благодеевград, 4 а.е. от фондовете на ИМ-Разлог, архивни материали от 7 лични архива. От периодичния печат са цитирани материали от 56 различни вестници и списания както и от 137 публикувани дневници, спомени и сборници с документи. Към тях трябва да се добавят и ползваните 345 албуми, студии, статии и монографии. Използваната литература е на български, руски, сръбски, френски и английски език.

Предложеният за обсъждане текст е оригинално творчество. Той дава представа за огромната къртовска работа свързана със събирането на материала и създаването на историческия разказ.

В текста обаче при бъдещо шлифоване трябва да отпаднат като изрази „деецът“ и „обектът“ които много често са употребявани. Много добро впечатление прави литературата под линия която още веднъж показва хвърлените усилия за написване на работата. И тук има една необходимост от корекция като доста често е сгрешено името на Ива Бурилкова. Тези забележки обаче въобще не намаляват впечатлението от свършената работа.

№4. Научни приноси

1. Дисертацията е първото цялостно изследване в нашата историческа наука на живота и дейността на Владимир Каназирев в българското националноосвободително движение.
2. Чрез дейността на Владимир Каназирев е разгледан приносът на българските военнослужещи в решаването на националния въпрос.
3. В работата за пръв път са използвани разнообразни неизвестни и малко известни за нашата историография извори които обогатяват представата за процесите разглеждани в настоящето изследване.
4. Този труд засяга актуални в нашето време въпроси свързани с интеграцията в Европа и на Балканите в контекста на теоретичните разработки на Владимир Каназирев.
5. Работата анализира ключови събития от българската национална история в които Каназирев активно участва като е показана еволюцията в неговото мислене и действия.
6. Разработката допълва и разширява представата ни за сложния и многолик Македонски въпрос.

№5. Публикации

Авторът има 8 публикации по темата на дисертацията както и 20 участия в конференции.

№6. Заключение

Дисертацията „Владимир Каназирев и Българското национално движение (1900-1935) има определено приносен характер в българската историческа наука. Този труд и другите публикации на Елена Чалгънова ми дават основание да препоръчам на научното жури да и присъди образователната и научна степен „Доктор“ и с пълна убеденост ще гласувам за това.

30.12.2016 г.

Благоевград

Изготвил становище

Доц. д-р Иван Петров